

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	11
1.1	Inleidende beschouwingen	11
1.1.1	Enge dromen	11
1.1.2	Achtergrond	12
1.1.3	Zelfbeschikking, privacy en data	15
1.2	Hypothese, vragen en methodologie	22
1.2.1	Hypothese en hoofdvraag	22
1.2.2	Subvragen, opbouw en methode	22
1.2.3	Begrippenkader	25
2	Zelfbeschikking en wetgeving	27
2.1	Ontstaan van Nederlandse privacywetgeving	27
2.1.1	Historisch overzicht privacy en Grondwet	27
2.1.2	Europese dimensie: van EVRM tot AVG en ePrivacy verordening	38
2.2	AVG en zelfbeschikking	44
2.2.1	Beginselen van de AVG	45
2.2.2	Grondslagen voor dataverwerking	47
2.2.3	Rechten van betrokkenen	52
2.3	Worstelen met de AVG en cookies	58
2.3.1	Cookiepraktijk vol problemen	59
2.3.2	Kritiek op ‘toestemming’ en pleidooi pdm	67
2.3.3	Cookiewalls, paywalls en afscheid derdencookies	72
2.3.4	Rechtszaken en klachten in Europa en de VS	79
2.3.5	Verdienmodel juridisering	82
2.4	Nieuwe wetgeving	84
2.4.1	Aanvullende wetgeving Nederland	84
2.4.2	Nieuwe Europese wetgeving	86
2.4.3	Amerikaanse wetgeving databescherming	95
2.5	Conclusie	99
3	Zelfbeschikking en vergeetrecht	103
3.1	Reputatiemanagement	103
3.1.1	Reputatie herstellen	104
3.1.2	Eisen voor verwijdering publicaties	105

3.2	Het Costeja-arrest en zelfbeschikking	106
3.2.1	Costeja-arrest	107
3.2.2	Journalistiek protest tegen zelfbeschikking	108
3.2.3	Google oordeelt intern	110
3.3	Nederlandse uitkomsten vergeetrecht	112
3.3.1	Onderzoek Nederlands vergeetrecht	112
3.3.2	Google verdedigt recht op informatie in AVG-zaken	115
3.4	Verwijderrecht in AVG en versoepeling Costeja-arrest	118
3.4.1	Eerste uitspraken met AVG	118
3.4.2	Verbijzondering Costeja-arrest in 2019	120
3.5	Internationale verschillen	121
3.6	Conclusie	124
4	Zelfbeschikking en eigendom	127
4.1	Zelfbeschikking versus privacy als waarde	127
4.1.1	Warren & Brandeis	128
4.1.2	Westins verwaterde zelfbeschikking	130
4.1.3	Schwartz over zelfbeschikking	135
4.2	Eigendomsrecht als privacybescherming	137
4.2.1	Lessig: eigendom over je data	137
4.2.2	Lessig en Schwartz	140
4.3	Eigendom volstaat niet voor Cohen, Samuelson en Litman	144
4.3.1	Europa voorbeeld voor VS	145
4.3.2	Vervreemding en auteursrecht	146
4.3.3	De oplossing?	149
4.4	Positieve noten over eigendomsrecht	151
4.4.1	Bergelson: persoonsgegevens als wilde dieren	151
4.4.2	Toch marktmodel Schwartz	154
4.4.3	Kang: strenge wet plus markt	155
4.5	Nederlands debat over eigendom	156
4.5.1	Prins wars van data-eigendom	157
4.5.2	Dommering: zelfbeschikking	159
4.5.3	Purtova's datapacht, kritiek Dommering en privaatrecht	161
4.5.4	Twijfels over zelfbeschikking vs. privaatrecht	165
4.6	Psychische en sociale grenzen aan eigendom en zelfbeschikking	167
4.6.1	Sociale beperkingen voor privacy	167
4.6.2	Gevoel bij eigendom persoonsgegevens	169
4.7	Conclusie	171

5	Zelfbeschikking met aandacht en omgang	175
5.1	Richard Posner en Amitai Etzioni	175
5.1.1	Posner en persoonsgegevens als ruilmiddel	176
5.1.2	Epstein: kritiek op Posner	183
5.1.3	Etzioni: privacy wordt overschat	185
5.2	Voortdurende ruilhandel met onze persoonsgegevens	188
5.2.1	Zelfschending van privacy	188
5.2.2	Ruilhandel in dating, sport en medisch	193
5.2.3	Dubbele moraal in de media	198
5.3	Zelfbeschikking versus juridisering	201
5.3.1	Fricities met toepassing van de AVG	201
5.3.2	AVG en medische zelfbeschikking	203
5.3.3	Covid-19 en identificeerbaarheid	207
5.4	Onderlinge privacy in openbare ruimte	211
5.5	Conclusie	214
6	Zelfbeschikking in handel met persoonsgegevens	219
6.1	Politieke flirts met eigendom en betaling	219
6.1.1	Verenigde Staten	219
6.1.2	Eurocommissarissen Kroes en Vestager	222
6.1.3	Den Haag: eigendom anno 2021	224
6.2	Data als productiemiddel	226
6.2.1	Data als arbeid en Datavakbond	226
6.2.2	Betaling individuen	229
6.3	Afwijzing van betaling voor persoonsgegevens	231
6.3.1	Morozov in de tegenaanval	231
6.3.2	Afwijzing verhandelbaarheid	233
6.4	Doemscenario versus heilstaat	235
6.4.1	Principiële tegenstanders	235
6.4.2	Harari: data-eigendom urgent vraagstuk	236
6.5	Data als vervanger van geld	238
6.6	Geldbedragen voor persoonsgegevens	239
6.6.1	Google test non-reclame betalingsmodel	240
6.6.2	Overschatting van datawaarden?	241
6.6.3	Naar toegevoegde waarde persoonsgegevens	243
6.7	Geld verdienen met persoonsgegevens	246
6.7.1	Lagere verzekeringspremie	246
6.7.2	Lagere huursom in ruil voor data	249
6.8	Conclusie	252

7	Zelfbeschikking in gedragsonderzoek	255
7.1	Kritiek op indelingen en kosten	255
7.1.1	Westins index tegen het licht	255
7.1.2	Privacy: kosten en opbrengsten	258
7.2	Ruilhandel in gedragsonderzoek	259
7.2.1	Privacy ruilen tegen geringe voordelen	260
7.2.2	Illusoire controle	262
7.2.3	Ambigue houding in handel in surfdata	264
7.2.4	Endowment Effect: wta versus wtp	269
7.3	Oplossingen voor paradox	270
7.3.1	Cofone: privacyparadox en rationale keuzes	270
7.3.2	Solove: zeggenschap stuit op tijdgebrek	271
7.4	Naar een markt voor persoonsgegevens	272
7.4.1	Spiekermann: betalingsbereidheid voor profielen	273
7.4.2	Een maand zonder Facebook voor \$ 38	275
7.4.3	Een markt voor persoonsgegevens bouwen	277
7.5	Conclusie	281
8	Zelfbeschikking vanuit technologie	285
8.1	Opkomst van pdm vanuit publiek domein	286
8.1.1	Kwart eeuw pogingen	286
8.1.2	The New Deal datastelsel en revolutie	287
8.1.3	Stelsels voor eigen regie	289
8.1.4	Pdm voor life management	294
8.1.5	Publieke initiatieven individueel databeheer	296
8.2	Zelfbeschikking vanuit digitale identiteit	298
8.2.1	Centrale versus decentrale eID	299
8.2.2	Technologie voor decentrale identiteit	300
8.2.3	Met ABC richting eID-praktijk	306
8.2.4	Self-Sovereign Identity en de haalbaarheid	310
8.2.5	Twijfels aan praktisch gebruik SSI	312
8.3	Zelfbeschikking met marktaanbod	314
8.3.1	Doel/idealen	315
8.3.2	Operationalisering	317
8.3.3	Juridisch	322
8.3.4	Markt/resultaten	325
8.4	Stimulering van pdm-gebruik	327
8.4.1	Animo, gebruik en gemak	327
8.4.2	MyData Global krachtenbundeling en standaardisatie	331

8.4.3	Nieuw Europees onderzoek	333
8.4.4	Oplossing aanbodzijde: Data Transfer Project (DTP)	335
8.5	Conclusie	336
9	Zelfbeschikking met financiële-, medische en overheidsdata	341
9.1	Individuele zeggenschap in de financiële markt	341
9.1.1	PSD2: privacy in het nauw	341
9.1.2	PSD2-praktijk: schuldhulpverlening en apps	349
9.1.3	Conclusie PSD2	355
9.2	Zelfbeschikking over gezondheidsgegevens	355
9.2.1	Pleidooien voor zelfbeschikking	356
9.2.2	MedMij en patiëntgeheim	360
9.2.3	Privacyzorgen, patiëntrecht en beroepsgeheim	362
9.2.4	Gespecificeerde toestemming moeilijk	368
9.2.5	Conclusie	371
9.3	Overheidssector: Regie op Gegevens	373
9.3.1	Vele pogingen	374
9.3.2	Brede toepassing	376
9.3.3	Ook juridische onzekerheid	381
9.3.4	Overheid versus pdm-markt	383
9.4	Conclusie	384
10	Conclusie	387
10.1	Dubbele zelfbeschikking	387
10.2	Beantwoording subvragen	389
10.3	Ontluikende nieuwe zelfbeschikking	399
10.4	Discussie	402
	Samenvatting	407
	Summary	409
	Bibliografie	411
	Stellingen	465